

กัลยาณมิตร 7 ของผู้บริหารสร้างสังคมแห่งการศึกษา

The Seven Qualities of a Good Friend (Kalyanamitra) in Educational Leadership for Creating a Learning Society

ยุทธนา กิจใบ

Yuttana Kijbai

วิทยาลัยเทคนิคเลย

Loei Technical College

*Corresponding author, e-mail: Yutthana.kit@student.mbu.ac.th

Received: 14 April 2024, Revivsed: 20 April 2024, Accepted: 9 May 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตร 7 ในพระพุทธานุศาสนากับการบริหารการศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการศึกษาที่มีคุณภาพ การศึกษาพบว่าคุณสมบัติทั้ง 7 ประการของกัลยาณมิตร ได้แก่ ปิโย (น่ารัก), ครุ (น่าเคารพ), ภาวนีโย (น่ายกย่อง), วตฺตา (รู้จักพูดให้ได้ผล), วจนฺทโม (อดทนต่อถ้อยคำ), คมฺภีรญฺจ กถํ กตฺตา (แถลงเรื่องลึกซึ้งได้), และ โน จฏฺฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำในทางเสื่อมเสีย) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้วิเคราะห์การบูรณาการหลักกัลยาณมิตรกับทฤษฎีการบริหารการศึกษายุคใหม่ และนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีคุณสมบัติตามหลักกัลยาณมิตร 7 จะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร กระตุ้นการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน การบูรณาการหลักธรรมทางพุทธานุศาสนากับการบริหารการศึกษายุคใหม่จึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการพัฒนาการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: กัลยาณมิตร 7, การบริหารการศึกษา, ภาวะผู้นำทางการศึกษา, สังคมแห่งการเรียนรู้, พุทธศาสนากับการศึกษา

Abstract

This article presents the application of the Seven Qualities of a Good Friend (Kalyanamitra) from Buddhism to educational administration to create a quality learning society. The study finds that the seven qualities of Kalyanamitra, namely Piyo (lovable), Garu (respectable), Bhāvanīyo (admirable), Vattā (able to speak effectively), Vacanakkhamo (patient with speech), Gambhīraṇa kathaṃ kattā (able to explain profound matters), and No cattāne niyojaye (not leading in unwholesome ways) can be effectively applied to educational administration. The article analyzes the integration of the Kalyanamitra principle with modern educational administration theories and presents guidelines for application in rapidly changing situations. The results indicate that administrators possessing the seven qualities of Kalyanamitra can build good relationships with personnel, stimulate personal and professional development, and promote an organizational culture conducive to learning, leading to sustainable educational quality development. The integration of Buddhist principles with modern educational administration thus presents a potential approach for developing Thai education in the 21st century.

Keywords: Seven Qualities of a Good Friend (Kalyanamitra), Educational Administration, Educational Leadership, Learning Society, Buddhism and Education

บทนำ

ในยุคที่การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและท้าทาย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักกัลยาณมิตร 7 สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์สังคมแห่งการศึกษาที่มีคุณภาพได้ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2559)

แนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรมีรากฐานมาจากคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งทรงให้ความสำคัญกับการคบหาและเรียนรู้จากบุคคลที่มีคุณธรรมและปัญญา พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2546) ได้อธิบายว่า กัลยาณมิตรเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาปัญญาและคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาร่วมสมัย เช่น Fullan (2001) ที่เน้นความสำคัญของภาวะผู้นำทางการศึกษาในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง

ในบริบทของการบริหารการศึกษา การนำหลักกัลยาณมิตร 7 มาประยุกต์ใช้สามารถช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) ที่นำเสนอโดย Brown และ Treviño (2006) ที่เน้นความสำคัญของการ

เป็นแบบอย่างที่ดีและการสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในองค์กร นอกจากนี้ Sergiovanni (1992) ยังได้เสนอแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำทางการศึกษาที่มีคุณธรรม (Moral Leadership) ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตร โดยเน้นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้บนพื้นฐานของคุณธรรมและความไว้วางใจ

ในประเทศไทย นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาและนำเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารการศึกษา เช่น รองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา แคมมณี (2545) ได้เสนอแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักกัลยาณมิตร ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษาได้เช่นกัน ขณะที่ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ (2550) ได้นำเสนอแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตร 7 ในแง่ของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

การบูรณาการหลักกัลยาณมิตร 7 กับทฤษฎีการบริหารการศึกษสมัยใหม่ยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ที่เน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (United Nations, 2015) โดยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักกัลยาณมิตร 7 จึงเป็นการวางรากฐานสำคัญในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณธรรมและยั่งยืน

บทความนี้จะนำเสนอการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตร 7 ในบริบทของการบริหารการศึกษา โดยบูรณาการแนวคิดทางพุทธศาสนากับทฤษฎีการบริหารการศึกษสมัยใหม่ เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืน

ความหมายและความสำคัญของกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตร เป็นคำที่มาจากภาษาบาลี โดย "กัลยาณ" แปลว่า ดีงาม และ "มิตร" แปลว่า เพื่อน ดังนั้น กัลยาณมิตร จึงหมายถึง มิตรที่ดีงาม หรือบุคคลที่คบหาแล้วนำไปสู่ความเจริญและความดีงาม (พระพรหมคุณาภรณ์, 2559) ในทางพระพุทธศาสนา กัลยาณมิตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาปัญญาและคุณธรรม โดยพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า "กัลยาณมิตรตदा" หรือความมีกัลยาณมิตร เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในการดำเนินชีวิตที่ดีงามและการบรรลุธรรม (พระธรรมปิฎก, 2546)

ความสำคัญของกัลยาณมิตรในบริบทของการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ มีดังนี้

1. เป็นแบบอย่างที่ดี: กัลยาณมิตรเป็นต้นแบบของการประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ซึ่งจะช่วยจุดประกายแรงบันดาลใจและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม (Bandura, 1977)
2. ให้คำแนะนำและชี้แนะ: กัลยาณมิตรช่วยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ให้คำปรึกษา และช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาดตนเอง (Vygotsky, 1978)

3. สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้: การมีกัลยาณมิตรช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการพัฒนาร่วมกัน (Lave & Wenger, 1991)

4. ส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจและปัญญา: กัลยาณมิตรช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางจิตใจและปัญญา นำไปสู่การเข้าใจตนเองและโลกรอบตัวอย่างลึกซึ้ง (Mezirow, 1991)

5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ: การมีกัลยาณมิตรช่วยสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรและสังคม (Fullan, 2001)

ในบริบทของการบริหารการศึกษา แนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรมีความสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) ที่เน้นการเป็นแบบอย่างที่ดีและการสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในองค์กร (Brown & Treviño, 2006) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Communities) ที่เน้นการร่วมมือกันพัฒนาวิชาชีพและการเรียนรู้ของผู้เรียน (DuFour & Eaker, 1998)

กัลยาณมิตร 7 กับการบริหารการศึกษา

การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตร 7 ในการบริหารการศึกษาสามารถสร้างผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปิโย (นักรัก) ผู้บริหารควรมีบุคลิกภาพที่เป็นมิตร เข้าถึงง่าย และสร้างความไว้วางใจกับบุคลากรและนักเรียน การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองในสถานศึกษาจะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา (Goleman et al., 2002) นอกจากนี้ Noddings (2013) ยังเสนอแนวคิดเรื่อง "จริยศาสตร์แห่งความเอาใจใส่" (Ethics of Care) ซึ่งเน้นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการดูแลเอาใจใส่ในบริบทการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะ "ปิโย" ของกัลยาณมิตร

2. ครู (นักรบ) ผู้บริหารควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรม เพื่อสร้างความเคารพนับถือจากผู้ร่วมงานและชุมชน การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมจะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีจริยธรรมและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Sergiovanni, 1992) Bass และ Steidlmeier (1999) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง "ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง" (Authentic Transformational Leadership) ซึ่งเน้นการเป็นแบบอย่างทางจริยธรรมและการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นตาม ซึ่งมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะ "ครู" ของกัลยาณมิตร

3. ภาวนิโย (น่ายกย่อง) ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย ทั้งด้านวิชาการและการบริหาร สามารถเป็นที่ปรึกษาและแนะนำบุคลากรได้ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและการแบ่งปันความรู้จะช่วยสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในองค์กร (Senge, 2006) แนวคิดเรื่อง "องค์กรแห่งการเรียนรู้" (Learning Organization) ของ Senge สอดคล้องกับคุณลักษณะ "ภาวนิโย" โดยเน้นการ

พัฒนาตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร นอกจากนี้ Hargreaves และ Fullan (2012) ยังเสนอแนวคิดเรื่อง "ทุนทางวิชาชีพ" (Professional Capital) ซึ่งเน้นการพัฒนาความเชี่ยวชาญของครูและผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง

4. วตุตา (รู้จักพูดให้ได้ผล) ผู้บริหารควรมีทักษะการสื่อสารที่ดี สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ นโยบาย และแนวทางการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา (Kouzes & Posner, 2017) Marzano et al. (2005) เสนอว่าการสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพเป็นหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะ "วตุตา" ของกัลยาณมิตร

5. วจนกฺขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ผู้บริหารควรมีความอดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นและการรับฟังอย่างตั้งใจจะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างและส่งเสริมนวัตกรรมทางการศึกษา (Fullan, 2001) แนวคิดเรื่อง "ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ" (Distributed Leadership) ที่นำเสนอโดย Spillane (2006) เน้นการแบ่งปันอำนาจและการตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะ "วจนกฺขโม" ในแง่ของการเปิดรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย

6. คมฺภีรญฺจ กถํ กตฺตา (ແລ່ງເຣື່ອງສິ່ງຊຶ້ງໄດ້) ผู้บริหารควรมีความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน สามารถอธิบายแนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษาให้เข้าใจง่าย และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้ การมีความรู้เชิงลึกและความสามารถในการถ่ายทอดจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู (Darling-Hammond et al., 2017) แนวคิดเรื่อง "ภาวะผู้นำทางวิชาการ" (Instructional Leadership) ที่นำเสนอโดย Hallinger และ Murphy (1985) เน้นบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะ "คมฺภีรญฺจ กถํ กตฺตา" ของกัลยาณมิตร

7. โน จฏฐาเน นิโยชเย (ໄມ່ຊັກນຳໃນທາງເສື່ອມເສີຍ) ผู้บริหารต้องมีความซื่อสัตย์ มีจริยธรรม และไม่ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีความโปร่งใสและรับผิดชอบจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษา (Shapiro & Stefkovich, 2016) แนวคิดเรื่อง "ภาวะผู้นำที่รับใช้ผู้อื่น" (Servant Leadership) ที่นำเสนอโดย Greenleaf (1977) เน้นการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นและองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะ "โน จฏฐาเน นิโยชเย" ของกัลยาณมิตร

การประยุกต์ใช้กัลยาณมิตร 7 ในการสร้างสังคมแห่งการศึกษา

การนำหลักกัลยาณมิตร 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาสามารถส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหลายด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา

ผู้บริหารที่มีคุณสมบัติตามหลักกัลยาณมิตร 7 จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Leithwood et al., 2004) การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรยังสอดคล้องกับแนวคิด "ภาวะผู้นำที่มีจริยธรรม" (Ethical Leadership) ที่นำเสนอโดย Brown และ Treviño (2006) ซึ่งเน้นการเป็นแบบอย่างทางจริยธรรมและการสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในองค์กร

2. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การส่งเสริมบรรยากาศที่เปิดกว้าง ไร้พรมแดน และเคารพซึ่งกันและกัน จะช่วยสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เข้มแข็ง (DuFour & Eaker, 1998) แนวคิดเรื่อง "ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ" (Professional Learning Communities) ที่นำเสนอโดย Hord (1997) เน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตรในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการพัฒนาร่วมกัน

3. การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ผู้บริหารที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอนจะสามารถให้คำแนะนำและสนับสนุนครูในการพัฒนาวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Marzano et al., 2005) แนวคิดเรื่อง "การโค้ชทางการศึกษา" (Educational Coaching) ที่นำเสนอโดย Knight (2007) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักกัลยาณมิตร โดยเฉพาะในด้านการให้คำแนะนำและการสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู

4. การสร้างความร่วมมือกับชุมชน

การมีทักษะการสื่อสารที่ดีและการสร้างความไว้วางใจจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง (Epstein, 2018) แนวคิดเรื่อง "การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา" (Community Involvement in Education) ที่นำเสนอโดย Sanders (2003) สอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตรในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

5. การส่งเสริมนวัตกรรมทางการศึกษา

การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นและสนับสนุนการทดลองใช้แนวคิดใหม่ๆ จะช่วยส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาในสถานศึกษา (Hargreaves & Fullan, 2012) แนวคิดเรื่อง "ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม" (Innovative Leadership) ที่นำเสนอโดย Kouzes และ Posner (2017) เน้นการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์และการทดลองสิ่งใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตรในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนา

6. การส่งเสริมความเป็นธรรมและความเท่าเทียมทางการศึกษา

การนำหลักกัลยาณมิตรมาใช้ในการบริหารการศึกษาสามารถช่วยส่งเสริมความเป็นธรรมและความเท่าเทียมทางการศึกษาได้ โดยการสร้างบรรยากาศที่เคารพความแตกต่างและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม (Ladson-Billings, 1995) แนวคิดเรื่อง "ความเป็นธรรมทางการศึกษา" (Educational Equity) ที่นำเสนอโดย Gorski (2013) สอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตรในการดูแลและสนับสนุนผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม

7. การพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์

การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารการศึกษาสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของทั้งผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา (Elias et al., 1997) แนวคิดเรื่อง "การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์" (Social and Emotional Learning) ที่นำเสนอโดย Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) (2020) สอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตรในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์

การประยุกต์ใช้กัลยาณมิตร 7 ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ในยุคที่การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความท้าทายระดับโลก เช่น การระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตร 7 ในการบริหารการศึกษาจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและปรับตัวให้เข้ากับบริบทใหม่ ดังนี้

1. การเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล (Digital Leadership)

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการศึกษา ผู้บริหารต้องประยุกต์ใช้หลัก "ปิโย" (น่ารัก) และ "วตุตา" (รู้จักพูดให้ได้ผล) ในการสร้างความสัมพันธ์และสื่อสารกับบุคลากรและนักเรียนผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการประชุมออนไลน์ที่มีประสิทธิผล และการสร้างชุมชนการเรียนรู้เสมือนจริง (Sheninger, 2019)

2. การจัดการการเปลี่ยนแปลง (Change Management)

ในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารต้องใช้หลัก "ครุ" (นำเคารพ) และ "ภาวณีโย" (น่ายกย่อง) ในการเป็นแบบอย่างและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง การนำแนวคิด "การบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์" (Strategic Change Management) มาใช้ร่วมกับหลักกัลยาณมิตรจะช่วยให้การดำเนินการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (Kotter, 2012)

3. การส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์

ในยุคที่นวัตกรรมเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารต้องใช้หลัก "วจนกุขโม" (อดทนต่อถ้อยคำ) และ "คัมภีรญูจ ถถิ กตตุตา" (แถลงเรื่องลึกซึ้งได้) ในการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างต่อ

ความคิดใหม่ๆ และส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ การนำแนวคิด "การคิดเชิงออกแบบ" (Design Thinking) มาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาจะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมแห่งการสร้างสรรค์ในสถานศึกษา (IDEO, 2013)

4. การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)

ในยุคที่การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและออนไลน์ ผู้บริหารต้องใช้หลัก "ปิโย" และ "วตุตา" ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ การนำแนวคิด "การเรียนรู้แบบผสมผสาน" มาใช้ร่วมกับหลักกัลยาณมิตรจะช่วยให้การจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายได้ดียิ่งขึ้น (Horn & Staker, 2014)

5. การส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ในยุคที่ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญ ผู้บริหารต้องใช้หลัก "ภาวนิโย" และ "คัมภีรญจ กถิ กตฺตา" ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะเหล่านี้ทั้งในตัวผู้บริหารเอง บุคลากร และนักเรียน การบูรณาการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสำหรับอนาคต (Trilling & Fadel, 2009)

6. การจัดการความเสี่ยงและภาวะวิกฤต

ในยุคที่มีความไม่แน่นอนสูง ผู้บริหารต้องใช้หลัก "ครุ" และ "โน จมฺฐาเน นิโยชเย" (ไม่ชักนำในทางเสื่อมเสีย) ในการตัดสินใจและจัดการกับสถานการณ์วิกฤตอย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม การนำแนวคิด "การจัดการความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์" (Strategic Risk Management) มาใช้ร่วมกับหลักกัลยาณมิตรจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถรับมือกับความท้าทายและความไม่แน่นอนได้ดียิ่งขึ้น (Kaplan & Mikes, 2012)

7. การส่งเสริมความเท่าเทียมและความหลากหลาย

ในยุคที่ความเท่าเทียมและการยอมรับความหลากหลายมีความสำคัญมากขึ้น ผู้บริหารต้องใช้หลัก "ปิโย" "ครุ" และ "วจนฺกฺโขโม" ในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เคารพและเห็นคุณค่าของความแตกต่าง การนำแนวคิด "การศึกษาแบบรวม" (Inclusive Education) มาใช้ร่วมกับหลักกัลยาณมิตรจะช่วยส่งเสริมความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในการจัดการศึกษา (Ainscow, 2005)

การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตร 7 ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ จำเป็นต้องอาศัยความยืดหยุ่น การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการปรับตัวอย่างต่อเนื่องของผู้บริหารสถานศึกษา การผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับแนวคิดและเทคโนโลยีสมัยใหม่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตร 7 ในการบริหารการศึกษาเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าคุณสมบัติทั้ง 7 ประการของกัลยาณมิตร สามารถนำมาบูรณาการกับแนวคิดการบริหารการศึกษายุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

ผู้บริหารที่มีคุณสมบัติตามหลักกัลยาณมิตร 7 จะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร กระตุ้นการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การนำหลักกัลยาณมิตรมาใช้อย่างช่วยเสริมสร้างมิติด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี

จากการศึกษานี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำหลักกัลยาณมิตร 7 ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหาร สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการหลักกัลยาณมิตร 7 กับทฤษฎีการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีทั้งความรู้ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรม
2. การประเมินและพัฒนาภาวะผู้นำ สถานศึกษาควรนำหลักกัลยาณมิตร 7 มาเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมินและพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยอาจพัฒนาเครื่องมือประเมินตนเองและการประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้บริหารควรใช้หลักกัลยาณมิตร 7 ในการสร้างและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาร่วมกัน
4. การพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติ หน่วยงานต้นสังกัดควรพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมการนำหลักกัลยาณมิตร 7 มาใช้ในการบริหารการศึกษา เช่น การกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
5. การวิจัยและพัฒนา ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษาผลของการนำหลักกัลยาณมิตร 7 มาใช้ในบริบทการศึกษาที่หลากหลาย และพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง
6. การสร้างเครือข่ายผู้บริหารกัลยาณมิตร ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้บริหารที่ใช้หลักกัลยาณมิตร 7 ในการบริหาร เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวปฏิบัติที่ดี และร่วมกันพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารการศึกษา

7. การบูรณาการกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ควรมีการศึกษาและพัฒนาแนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร 7 ในการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้เรียน โดยผู้บริหารเป็นแบบอย่างและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะเหล่านี้

การบูรณาการหลักกัลยาณมิตร 7 กับการบริหารการศึกษามีใหม่ไม่เพียงแต่เป็นการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมในบริบทปัจจุบัน แต่ยังเป็นการสร้างแนวทางการบริหารการศึกษาที่มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางวิชาการและการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 ว่าด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ

การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักกัลยาณมิตร 7 ไม่เพียงแต่จะส่งผลดีต่อการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างต้นแบบและแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน ครู และชุมชน ในการพัฒนาตนเองและสังคมตามแนวทางของกัลยาณมิตร อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณธรรมและยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แหมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 34). มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต).
- Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levers for change? *Journal of Educational Change*, 6(2), 109–124.
- Bass, B. M., & Steidlmeier, P. (1999). Ethics, character, and authentic transformational leadership behavior. *The Leadership Quarterly*, 10(2), 181–217.
- Brown, M. E., & Treviño, L. K. (2006). Ethical leadership: A review and future directions. *The Leadership Quarterly*, 17(6), 595–616.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). (2020). CASEL's SEL framework: What are the core competence areas and where are they promoted? Retrieved from <https://casel.org/sel-framework/>

- Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute.
- DuFour, R., & Eaker, R. (1998). *Professional learning communities at work: Best practices for enhancing student achievement*. Solution Tree Press.
- Elias, M. J., Zins, J. E., Weissberg, R. P., Frey, K. S., Greenberg, M. T., Haynes, N. M., Kessler, R., Schwab-Stone, M. E., & Shriver, T. P. (1997). *Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators*. ASCD.
- Epstein, J. L. (2018). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Routledge.
- Fullan, M. (2001). *Leading in a culture of change*. Jossey-Bass.
- Goleman, D., Boyatzis, R., & McKee, A. (2002). *Primal leadership: Realizing the power of emotional intelligence*. Harvard Business School Press.
- Gorski, P. C. (2013). *Reaching and teaching students in poverty: Strategies for erasing the opportunity gap*. Teachers College Press.
- Greenleaf, R. K. (1977). *Servant leadership: A journey into the nature of legitimate power and greatness*. Paulist Press.
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*, 86(2), 217-247.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. Teachers College Press.
- Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement*. Southwest Educational Development Laboratory.
- Horn, M. B., & Staker, H. (2014). *Blended: Using disruptive innovation to improve schools*. Jossey-Bass.
- IDEO. (2013). *Design thinking for educators toolkit*. IDEO LLC.
- Kaplan, R. S., & Mikes, A. (2012). Managing risks: A new framework. *Harvard Business Review*, 90(6), 48-60.
- Knight, J. (2007). *Instructional coaching: A partnership approach to improving instruction*. Corwin Press.
- Kotter, J. P. (2012). *Leading change*. Harvard Business Review Press.

- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2017). *The leadership challenge: How to make extraordinary things happen in organizations* (6th ed.). John Wiley & Sons.
- Ladson-Billings, G. (1995). Toward a theory of culturally relevant pedagogy. *American Educational Research Journal*, 32(3), 465–491.
- Leithwood, K., Seashore Louis, K., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (2004). *How leadership influences student learning*. The Wallace Foundation.
- Marzano, R. J., Waters, T., & McNulty, B. A. (2005). *School leadership that works: From research to results*. ASCD.
- Noddings, N. (2013). *Caring: A relational approach to ethics and moral education*. University of California Press.
- Sanders, M. G. (2003). Community involvement in schools: From concept to practice. *Education and Urban Society*, 35(2), 161–180.
- Senge, P. M. (2006). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Random House.
- Sergiovanni, T. J. (1992). *Moral leadership: Getting to the heart of school improvement*. Jossey-Bass.
- Shapiro, J. P., & Stefkovich, J. A. (2016). *Ethical leadership and decision making in education: Applying theoretical perspectives to complex dilemmas*. Routledge.
- Sheninger, E. (2019). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Corwin Press.
- Spillane, J. P. (2006). *Distributed leadership*. Jossey-Bass.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. John Wiley & Sons.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. United Nations.